

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 9. De pænis vsurariorum, ex quibus inter cætera innotescit quam
gravis sit vsuræ malitia,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

iustam exigendi interesse pro illis. Accedit quod alioqui fieri posset vt mutuatius obligetur ad solutionem mutui nihil accipiens. Fieri enim aliquando potest, vt lucrum speratum adqueat fortem: quod si ab initio mutuator capiat, nihil restabit mutuario obligato ad solutionem fortis quod iniquissimum est.

91. Ceterum in praxi, non tantum curandum est, vt predicta omnia seruentur, sed etiam cauendum est sibi diligenter a scandalo, in istiusmodi lucrı repetitione. Nam quamuis ea possit esse sine vsura, aut iniustitia, plerumque tamen est cum aliqua illius specie, seu appaentia: vnde fit, vt scandalizentur pusilli: vel indicantes recipientē vsurarium, aut iniustum, vel existimantes sibi licitū esse ex mutuo lucrum facere. Atque ex dictis, multa quę in praxi quotidiana occurrunt, resolui possunt. Ea trademus commodius in sequenti lib. 25. in tractatu de mutuo.

CAPVT IX.

De penis vsurariorum, ex quibus inter cetera innotescit, quam grauis sit vsura malitia.

SVMMARIVM.

- 92. Pena canonice vsurarij imposita incurriuntur tantum ob vsuram manifestam.
- 93. Cuius iudicis sit, crimen vsure punire.
- 94. Quis censendus sit vsurarius manifestus, penis canonici obnoxius.
- 95. Quę sint tales pene.
- 96. De eo quod vsurarius manifestus non sit speliendus in loco sacro, nec absoluenus a peccatis donec satisfaciatur quantum potest.
- 97. De eo, quod irritum sit vsurarij manifesti testamentum.
- 98. De excommunicationis pena constituta nonnullis qui fauorem exhibent vsurariis in exercendis vsuris.
- 99. Dux vltima pene spectantes ad forum externum.

92. PRÆter pœnas iuris naturalis & diuini, quę sunt reatus æterni supplicij (iuxta tradita in præcedenti cap. 4. de mortali malitia vsurę) & obligat ad restitutionem, de qua dictum est suo loco in præced. lib. 10. tract. 4. cap. vlt. parte 5. alię sunt iuris canonici: impositę vsurarijs, non quidem omnibus, sed tantum manifestis, iuxta communem Doctorum sententiam, ex Angelo in verbo vsura 2. §. 19. & Sylu. in eodem verbo nono, quęst. 1. De quibus antequam dicamus, præmittenda est explicatio duplcis dubij, quorum prius est, An vsurę crimen, seu pœnam vsurario infligere, pertineat tantum ad Iudicem Ecclesiasticum, an etiam ad Iudicem laicum: posterius vero, quis dicatur vsurarius manifestus, pœnis canonici obnoxius.

Explicatio dubij, An vsuram punire, sit tantum iudicis Ecclesiastici.

SECTIO I.

93. ATque de priori, duę sunt sententię. In quam vtramque plures authores citat Couarr. lib. 3. resol. c. 3. v. a. in principio. Vna est, vsuram esse simpliciter crimen Ecclesiasticum. Altera est crimen esse mixti fori: & ita Iudicem secularem inter laicos, & Ecclesiasticum inter Clericos, posse de hoc crimine iudicare, quam sententiam imple Couarr. amplectitur. Ceterum non videtur dubitandū quin tam laici quam Clerici puniri possint pœna Ecclesiastica. Nam in cap. 2. & in cap. Præterea De vsuris, laici vsurarij a Iudicibus Ecclesiasticis puniuntur pœna excommunicationis. Et certe quia ratione cuiusque peccati, quilibet Christianus Ecclesiasticum, forum sortitur, ne Regibus quidem exceptis: ex cap. Nouit De iudicis, manifestum est non tantum in Ecclesiasticis, sed etiam in laicis crimen hoc vindicari posse auctoritate Ecclesiastica. Nec etiam videtur negari posse quin a seculari Iudice crimen vsure vindicari valeat in iis qui pertinent ad ipsius forum. Nam vsura perinde ac furtum prohibita est, non tantum iure supernaturali, sed etiam naturali, nec tantum iure canonico, sed etiam ciuili: neque ius canonicum vllibi eam reseruauit Iudici Ecclesiastico,

Immo in cap. Post miserabilem De vsuris, permittit Iudicibus secularibus de ea cognoscere. Verum est tamen,

quod vsuratum pœnitio speciali quadam ratione, magis quam furtum cenferi potest ad forū Ecclesiasticū pertinere. Nam quia iure canonico nulla vnquam permittitur vsurę iure ciuili vero alique sunt permittę, prout habitum est in cap. 4. ea de causa (cum Magistratus seculares coniuuere cenferentur in eorum animaduersione) ceterum est, vt Iudicis Ecclesiastici correctioni relinquereentur: adeoque vt illarum crimen Ecclesiasticum diceretur, sicut dicuntur periurium, blasphemia, & quędam alia. Est & alia causa cur dicatur crimen Ecclesiasticum; nempe quod licet dum de pœnitio agitur, & quęstio est facti, vsura pertineat tam ad laicum quam ad Ecclesiasticum Iudicem; quando tamen quęstio est iuris, hoc est, quando inquiritur num contractus sit vsurarius, proprie pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum de ea cognoscere: vt ex Panorm. quibusdam aliis habet Syluest. Vsura nono, in principio.

Explicatio alterius dubij, Quis censendus sit vsurarius manifestus.

SECTIO II.

DE posteriori autem dubio dicendum est cum Angelo & Syluest. locis cit. Nauarr. in Enchir. cap. 17. num. 280. & Couarr. in cit. cap. 3. num. 4. vbi alios commemoratur) quod per vsurarium manifestum intelligatur primo, is qui est notorius per euidenciam facti, vt est is qui in conspectu populi vsuras exercit, totid conspiciebatibus vt nulla tergiversatione negari possit. Nec requiritur vt plures actus vsurarios exerceat, vel vt quibusuis petentibus tribuar (quod insinuare videntur Angelus & Sylu. dum aiunt debere esse in domo paratum mutuari omnibus volentibus: ad eum modum quo meretrix in prostibulo parata est ad flagitium) sed sufficit vt vnum actum vsurarium tali modo exerceat, vt ex Panorm. habet loco cit. Nauarrus. Nec item requiritur, vt vsura exerceatur in mutuo formali & aperto, sed sufficit vt in mutuo virtuali, & palliato, quale est tecum, contractu venditionis, quando merces ob dilatam solutionem manifeste venditur carius pretio earum rigoroso ex Nauarr. loco citato, & Sylu. in sequenti quęst. 2.

Intelligatur secundo, per manifestum vsurarium, quicumque de seipso tale crimen confessus est in iudicio, etiam si inquit loco citato Couarr. simplex confessio sit, neque professus fuerit se manifestum vsurarium esse. Item quicumque per sententiam iudicis ob tale crimen damnatus est. Namque & propria confessio, & iudicis pronuntiatio efficit notorium, quod vocatur iuris, æquiparatum notorio facti in cap. finali De cohabit. Cleric. & mulierum, & in cap. Cum olim De verb. signific.

Intelligatur tertio, per manifestū vsurarium, (vt Angelus & Sylu. locis citatis habent ex glossa ad cap. Quamque De vsuris in 6. vrb. Manifesti) qui coram Sacerdote, & testibus, publice fateatur se vsurarium, & vsuras restitui mandat, libros rationum tradens. Sed, vt Couarr. in cit. nu. 4. admonet ex communi sententia, id verum est tantum cum ex confessione crimen in plurium notitiam venerit. Ratioque esse potest, quod præter notorium iudiciale, id est, per confessionem rei in iudicio, vel sententiam Iudicis, nullum aliud extraiudiciale ponatur in præcatis capitulis, quam illud quod ad tam multos peruenit, vt publicum sit, nec tergiversatione celari possit. Vnde ad huc Couarr. non refertur, an confessio extraiudiciali fiat coram Sacerdote, vel coram notario, dummodo facta fuerit ita palam ac publice, quod ad plurium aures, cognitionem, & scientiam peruenerit. Alij autem modi quibus innotescit vsurę crimen, non faciunt vsurarium manifestum, sufficenter ad pœnas de quibus acturi sumus incurrendas: vt locis cit. monent Angelus & Sylu. Itaque ad id de se, non sufficit quod vsurarius crimen suum fateatur, extra iudicium etiam coram testibus; aut quod eiusdem criminis infamia laboret; aut quod sint contra eum argumenta & indicia vsurę admittę, & sic de reliquis. Talia tamen ad hoc sufficere possunt, vt per Ordinarium loci publicetur vsurarius esse, vt iidem authores addunt.

Decem pœna Canonica vsurariarum manifestorum.

SECTIO III.

Pœna canonica vsurariis manifestis impositæ sunt decem. Prima est, infamia, ex cap. infames. 3. quæst. 7. Porro: quæ etiam irrogatur iure civili per legem Improbum fœnus Cod. Ex quibus causis infamia irrogatur: eaque notatus Clericus vsurarius, ab obtinendo beneficio repellitur: ita tamen (de quo videri potest Ludovicus Molina de iust. & iure tomo. 1. traçt. 2. disput. 334. veru Clericus.) vt post penitentiam Episcopus possit ad eum ipsum effectum obtinendi beneficium Ecclesiasticum talem infamiam tollere. Non est vero Clericus vsurarius propter vsuram ipso iure depositus à beneficio, quod iam habebat; sed tantum est autoritate sui Iudicis deponendus. De quibus plenius Couarr. in cit. cap. 3. num. 2. & 3.

Alterâ pœna vsurarii manifesti est, quod illius oblatio non sit recipienda in Ecclesia, & Sacerdos qui illam recipit reddere cogatur, & sit suspensus ab officio donec satisfecerit ad arbitrium sui Episcopi, ex cap. Quia in omnibus. De vsuris.

Tertia pœna est, quod vsurarius manifestus non sit sepeliendus in loco sacro, & is qui illum sepelierit, incurrat non tantum suspensionem ab officio ex cit. cap. Quia in omnibus, sed etiam incurrat excommunicationem ipsa facta, si id scierit facere præsumat: à qua non possit absolui, donec satisfecerit ad arbitrium sui Episcopi, prout habetur in in Clemen. 1. De sepulturis.

Quarta pœna est, quod manifesti vsurarii non sunt admittendi ad sacram altaris communionem, (non autem quod sint excommunicati, prout notat Syluest. Vsuræ 9. quæst. 4. Pœna. 2. & cum eo tenet Molina in sequenti versu) donec eo modo quo postea dicitur satisfecerit publice, iuxta constitutionem Concilii Lateran. in citato cap. Quia in omnibus, & innouatam in Concilio Lugdunensi, quemadmodum refertur in cap. 1. De vsuris in 6.

Quinta pœna est, quæ statuitur in c. Quinquam De vsuris in 6. quod manifestus vsurarius nec ad sepulturam ecclesiasticam, nec ad confessionem sacramentalem admittendus sit, aut à peccatis absolvendus antequam vsuras, vt potest, restituerit, aut cautionem idoneam dederit de restituendo iis à quibus illas extorsit, si præsentis sint; aut alioqui iis qui ipsis possint acquirere, vel tales desint, loci Ordinarii, vel eius vices gerent, vel rectori parochiæ in qua vsurarius ipse habitat idque coram fide dignis personis de ipsa parochia, aut coram aliquo Notario publico ex Ordinarii mandato: ita ut ex prima cautione veram debiti summam si sit manifesta: si minus, aliam moderandam arbitrio recipientis cautionem: qui si scienter minorem moderetur, quam verosimiliter credatur sufficere, ipse ad satisfactionem residui teneatur: Hæc constitutio.

Ad quorum pleniorum intelligentiam, notandum est primo, ex Sylu. Vsuræ 9. quæst. 5. per cautionem idoneam intelligi pignora & fidei iussiones; quæ si vsurarius dare non possit, sufficit vt iuret se non posse dare, ex Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 279. Siquæ ex paupertate & inopia, nullomodo satisfacere, nec cautionem inuenire possit, satis est vt iuret, si aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam, se satisfacturum, ex Syluest. in seq. quæst. 18. qui addit ad vitandum scandalum, bonum esse vt id fiat de licentia Episcopi.

Notandum secundo, ex eodem Sylu. in cit. qu. 5. & Nauar. in seq. num. 281. per eos qui aliis acquirunt, intelligi liberos sub adhuc potestate constitutos, & legales seruos siue proprios, siue alienos bona fide possessos: non aut procuratores, vt addit ibid. Syluest. Admonens etiam, præter Episcopum nomine Ordinarii in præposita constitutione posse intelligi Decanum, Archipresbyterum, vel Abbatem iurisdictionem in spiritualibus habentem, vbi vsurarius degit. Item nomine Rectoris parochiæ, comprehendit tam Curatum loci in quo habitat is cui vsurarius debet restituere, quam loci in quo habitat ipse vsurarius: itemque illum de ordine Mendicantium, qui est expositus ad audiendas confessiones: quia Iudex est sibi contentis per pri-

uilegium in corpore iuris clausum in Clemen. Dudum De sepulturis. Immo ex Nauarro comprehenditur quilibet Confessarius habens legitimam potestatem audiendi confessiones: eiuſdem vsurarii.

Notandum tertio, ex Sylu. in cit. quæst. 18. quod Sacerdos qui absoluit aut sepelit vsurarium, antequam prædicto modo satisfaciatur, non tantum peccet, sed etiam teneatur ad restitutionem vsurari, si vsurarius noluerit eas restituere: ita tamen vt ad id non teneatur semper, sed quando ille, vel hæres illius restituisset, aut cautionem dedisset si absolutio vel sepultura denegata fuisset: quia tunc Sacerdos ipse dat efficacem causam talis detrimenti, non vero quando facta non fuisset restitutio, etiam si absolutio, & sepulturam negasset: in quo proinde casu peccat quidem absolvendo vel sepeliendo, sed ad nullam restitutionem teneatur.

Notandum quarto, ex Sylu. in cit. quæst. 18. & Nauar. in præced. num. 280. si verosimiliter credatur, quod vsurarius manifestus nequeat prædicta seruare satisfaciendo, vel dando cautionem paratus sit tamen ad omnia: ipseque versetur in probabili mortis periculo, audiri possit in confessione, & contritus absolui à quolibet Sacerdote: qui quidem obtenta facultate ab ipso, debet promissionem ipsius declarare Episcopo vt ipsum si conualuerit, aut hæres eius ipsius si moriatur, compellat ad restitutionem iuxta cap. Tu nos, De vsuris iuncto cap. finali De sepulturis.

Cum autem vsurarius fuerit occultus, eadem ratione procedendum est cum eo, ac cum cæteris, qui ad restitutionem obligantur ratione iniuste acceptioſis. De qua ratione Sylu. Restitutio. sexto qu. 1. Ea autem est, vt quando vsurarius occultus, est soluendo in totum, is statim soluat, debita quidem incerta, seu quorum creditorem ignorat, conferendo in pios vsus: certa autem restituendo iis à quibus accepit. Cum vero est soluendo in parte tantum: certa prius quam incerta restituatur, & ex certis illa quæ sunt antiquiora. Quod si nihil penitus restituere possit, eo quod nihil habeat absolutio non est ei neganda, dummodo proponat restituere quando potuerit. Nec etiam neganda est, quando non dolose, sed aliquo bono siue per aliquod non longum tempus (vt 15. dierum) valens restituere, differret restitutionem (quia leges regulariter, vt inquit Syluest. minima non ponderant.) nisi is, cui restituendum est, interea notabiliter patiatur. Atque in his addit Sylu. credendum est in penitenti foro Pœnitenti pro se loquenti, adeo vt possit sine exactioſe cautionis, vel iuramenti absolui, nisi vehemens præsumptio esset, quod ea de causa, non satisfaciatur suæ obligationi tanta celeritate, quanta tenetur: vt si iam sæpius spondidisset siue Confessori, siue alii, celerem restitutionem, nondum tamē fecerit illam. Quinquam possit in eo etiam casu tam efficaciter spondere, totque suæ firmæ voluntatis signa dare, vt ei sine cautione, vel iuramento credendum esset.

Iam si quis habeat quidem vnde restituatur, sed sua distrahe non possit sine magna incommoditate: debet, si potest sine scandalo & infamia, petere per se aut per alium, sine fraude, aut coactione, remissionem aut dilationem à creditoribus, si certi sint: aut ab ipso Episcopo, vel Confessario si incerti sint creditores, nec cognosci possint, rationabilis ad sit remittendi, aut differendi causa, ex eodem Syluest. Restit. 7. quæst. 1. in fine. Obtenta autem petitione, tutus erit, immo & non obtenta, quando talis incommoditas esset cum priuatione necessariorum ad vitam, & proprii status conseruationem, iuxta ea quæ habita sunt lib. 10. cap. 19. quæst. 5.

Sexta pœna est, quod nemo debeat interesse manifestorum vsurariarum testamentis, nisi prædicto modo satisfecerint, ex cap. Quinquam, De vsuris in 6.

Septima pœna ex eodem c. est, quod testamentum vsurarii sit irritum ipso iure, nisi prædicto item modo satisfecerit. Vbi aduertit primo, quod de testamento vsurarii dicitur intelligendum esse quoque, per gl. ff. in vltimam ad cit. cap. Quinquam, de codicillo, & alia ipsius vltima voluntate: pro quo aliquot auctores, Couarr. refert lib. 3. variarum resol. cap. 3. num. nono. Ratio vero est, quam habet Syluest. in verbo Vsuræ 9. quæst. 7. quod talibus, nomen testamenti conueniat large, quodque facile esset alioqui eludere prædictam constitutionem. Excipit autem ibidem Syluest. legata ad pias causas, facta ab vsurario manifesto, cū e vita decedi-

pœnitens,

GINAL
RAXIS
RIP
V

penitens, datis contritionis signis. Quod enim talis, ad animæ suæ subsidium sine alterius præiudicio facit, non est censendum lege canonica improbatum. Excipit etiam donationem inter viuos, factam actu distincto à testamento, nisi esset de media, aut maiori bonorum parte, quæ censeretur facta in fraudem.

Aduertit 2. ex eodem Sylu. in seq. quæst. 9. hanc pœnam non habere locum, quando est quidem mutuo datum ad vsuram, sed nihil receptum: habere vero locum etiam si dictus vsurarius quicquid exigitur ab eo in prædicto cap. Quamquam, voluerit prestare, sed non potuerit morte præuentus, prout idem in quæst. 12. atque alij quædam Couarr. referunt loco citato, annotant. Immo etiam si iussit testator, & hæredes post mortem ipsius idoneam cautionem dederint, vt in Syluester. otat quæst. 10. talis pœna locum adhuc habet; non tantum quoad testamentum, quod factum fuerit post vsuras acceptas: sed etiam quoad factum ante illas: si testator moritur manifestus vsurarius (ex eodem in quæst. 12.) non item si primo fuerit manifestus vsurarius, & deinde egerit penitentiam, modo supra dicto. Quantum cumque postea fiat vsurarius occultus, vt idem etiam habet in sequ. quæst. 13. Hæc omnia approbans Lud. Molina in mem. r. a. disput. 334 post medium, præmittit notari dignum: nempe validum esse testamentum illius vsurarij qui ante mortem non erat notorius, etiam si post mortem sufficienter probetur ipsum exercuisse vsuras, eaque de causa ipse damnetur, & hæredes ipsius præcipiantur restituere; sicque crimen fiat notorium. Ratio est: quia cum testamentum confirmetur morte testatoris, si hic nec ante mortem nec mortis tempore impedimentum habuit, ne testamentum ipsius validum esset, manet sane post mortem validum.

98. Octaua pœna habetur ex cap. 1. De vsuris in 6. vbi statuitur, vt nec collegium, nec vniuersitas, nec quæcumque singulares personæ, cuiuscumque status sint, vel conditionis; alienigenis & quibuscumque non oriundis ex eadem republica, qui publice exercent aut exercere volunt vsuras, permittant domos conducere, aut conductas habere vel alias habitare in suis terris, sed intra tres menses expellant eos; in posterum nunquam admittantur. Alioquin contrarium facientes Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ipso facto sint suspensæ: ceteri vero Ecclesiastici inferiores: sint excommunicati, & collegium, vel vniuersitas, ipso facto interdicitur. Si que animo indurato per mensem interdictum sustinuerint, ipsorum quoque terræ subiaceant eidem Ecclesiastico interdicto, quousque vsurarios eiiciant. De laicis autem præcipitur ibidem, vt ipsi ab Ordinariis suis omnino cessante priuilegio, compellantur per censuram Ecclesiasticam. Vnde non sunt ipso facto excommunicati per eam constitutionem: sicut sunt illi de quibus sancitum est in Clement. De vsuris: vt communitates, eorum potestates, Iudices aut quicumque alij Officiales, qui conderint, scripserint vel dictauerint statuta quibus vsuræ permittantur, aut solui compellantur, vel repeti prohibeantur postquam fuerint soluta: sint eoispo excommunicati: similitque pœnæ subiaceant, qui scienter iudicare præsumperint vt vsuræ soluantur, aut vt non restituantur quando repetuntur, postquam soluta sunt. Itemque vt nisi prædicta statuta intra tres menses ab eis deleantur, qui ea delere possunt, sint eo ipso excommunicati: atque vt ij qui vel ea, vel similem consuetudinem seruauerint, eandem pœnam incurrant.

99. Nona pœna est: vt vsurarius manifestus repetere non possit in foro exteriori vsuras quas alius ab ipso iniuste extorsit, nisi prius quas ipse et extorsit restituat, ex cap. Quia frustra, & ex cap. Michael, De vsuris. Quod tamen fallit in Clerico, vel procuratore repetente vsuras à se solutas nomine Ecclesie: auditur enim sic repetens, quantumuis & ipse sit vsurarius. Id quod notat ex Panor. Sylu. Vsuræ, 9. quæst. 4. versu Nona pœna.

Decima pœna est: vt quamuis vsurarius cedat omnibus bonis, eius tamen necessitati non subueniatur beneficio talis cessionis: quæ tantum instituta est in commodum illorum qui debita contraxerunt bona fide: de quorum numero vsurarius censi non potest. Hanc ibidem consequenter habet Sylu. cum Angelo Vsuræ 2. §. 16. ex glossa ad cap. Cum tu, De vsuris, verbo In facultatibus. Admonet vterius Syluester in

sine eiusdem quæstionis ex communi Doctorum sententia, vsurarium, quia restituere tenetur ad modum raptorum; debere restituere non modo acceptum, sed etiam fructus omnes ex eo perceptos, aut qui percipi poterunt à vero domino. Ceterum quando agitur in foro externo de vsura, quam aliquis commississe præsumitur, per censuram cogi debet exhibere libris suam rationem, vt res melius cognoscatur, ex Clement. v. De vsuris, §. Ceterum.

CAPVT X.

De petentibus mutuum ad vsuram, An redundet in eos ipsius vsuræ malitia.

S V M M A R I V M.

100. Diuersa sunt, alterum inducere in peccatum, & vti peccato alterius.
 101. Accipere mutuum sub vsura non est de se peccatum: est autem inducere alterum ad taliter dandum.
 102. Non tantum cum necessitate, sed etiam cum commoditate rationabiliter exposcit, peti potest absolute mutuum ab eo qui existimatur non daturus, nisi sub vsura.
 103. Sine necessitate, aut alia rationabili causa prædictam petitionem facere, peccatum est.
 104. Nolenti in extremam necessitatem aliter subuenire, suaderi potest vt subueniat, saltem mutuum dando sub vsuris.
 105. Duo modi quibus id intelligi potest, & secundum quem censi debeat verum.
 106. Modus secundum quem negari debet esse verum.
 107. Vt petere, sic & soluere vsuras peccatum est, si rationabilis causa non excuset.

DE petentibus mutuum ad vsuram, vnica difficultas occurrit: An ipsi peccent sic petendo. Ad cuius explanationem prænotandum est aliud esse inducere aliquem ad peccatum & aliud vti peccato alterius. Nam inducere ad peccatum, est cooperari peccato, quod intrinsece malum est, nec licere potest, etiam si quis ad peccandum paratus sit: cum per id saltem ostendatur approbari, ac placere peccatum. Vti vero peccato alterius, est peccatum quod alius facere decreuit, ordinare ad aliquod bonum: quod quidem licitum est: cum vtens peccato alterius, non cooperetur peccato, sed præsupponat peccatum esse: sicut & vniuersi cuique rei vsus, præsupponit ipsam existere. Atque hoc ita constituto, difficultas proposita explicatur ad nostrum institutum accommodatè, sequentibus propositionibus.

Prima est: Accipere mutuum sub vsuris non esse de se peccatum. Hanc Caiet. in verbo Vsuræ, cap. penult. probat; quia id non est aliud, quàm agere mutuum: id est, ad mutuum actiue concurrere, & pati vsuram, id est, passiuè ad vsuram concurrere, quorum neutrum de se malum est. Quamquam potest esse circumstantia illicitum reddi; vt si quis ea via ad alienum contrahat in præiudicium vxoris, filiorum, aut priorum creditorum; tunc enim delinqueret, etiam mortaliter, vt iuxta tradita per Sotum in 6. De iust. 1. art. 5. habet Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 263.

Secunda propositio est: Petere mutuum sub vsuris inducendo mutuantem, peccatum est mortale. Probatur; quia tenetur quilibet ex charitate peccatum à proximo remouere, Ergo contra charitatem grauitèr peccat, qui non tantum non remouet, sed proximum ipsum ad peccandum inducit: præsertim cum id sit peccato ipsius cooperari, in illudque consentire: atque adeo pariter peccare, iuxta D. Paulum ad Romanos cap. 1. in fine. Ita aliis citatis habet Nauar. in præced. num. 262. Idque latius notum est ex iis quæ latius de scandalo disputari solent. Vide dicta in præced. lib. 14. c. 4.

Tertia propositio: Is qui mediocriter pecunia indiget, quoad notabile lucrum faciendum ex sua iudustria, aut ad vitam negotiatione sustentandam, aut ad aliam necessitatem, vel penuriam quæ premitur, subleuandam; nec facile potest illam aliunde habere; etiam si nequeat mutuum sub vsuris petere modo àntedicto; potest tamen petere simpliciter, quantumuis intelligat, eum à quo petit, responsum, se non aliter daturum, quam sub vsuris. Probatur quia quod sic petitur bonum est, pura mutuum: sique inde sequatur

malum